

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 8438/16

לפני: כבוד המשנה לנשיאה (בדימ') ח' מלצר
כבוד השופט ע' פוגלמן
כבוד השופטת ד' ברק-ארז

העותרות: 1. ארגון אמון הציבור – חברה לתועלת הציבור בע"מ
2. התאחדות בוני הארץ

נ ג ד

המשיבים: 1. שר הפנים
2. שר האוצר
3. יו"ר הכנסת
4. יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת

תשובת המשיבים לצו על תנאי מתאריך 02.08.2020;
הודעות עדכון מטעם המשיבים 1-2 מתאריכים:
07.05.2019, 09.09.2019, 16.12.2019, 14.09.2020 ו-
10.05.2021; בקשה למתן רשות תגובה מטעם העותרות
להודעת העדכון מתאריך 10.05.2021; תגובה מטעם
העותרת 2 מתאריך 14.06.2021

בשם העותרת 1: עו"ד עמר דקל; עו"ד ערה לוי; עו"ד שלומית אקווה; עו"ד אבי שטיינמן

בשם העותרת 2: עו"ד איה רייך-מינא; עו"ד ינון חימי

בשם המשיבים 1-2: עו"ד אבי מיליקובסקי

בשם המשיבים 3-4: עו"ד אביטל סומפולנסקי; עו"ד ניצן פליטמן

פסק-דין

המשנה לנשיאה (בדימ') ח' מלצר:

1. העתירה שלפנינו נסובה על אי-הפעלת חובתו של המשיב 1 להביא (בהתייעצות עם המשיב 2 ובאישורה של ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת) להתקנת תקנות לפי סעיף 4 לחוק חובת מכרזים (תיקון מס' 14), התשס"ג-2002 (להלן: התיקון לחוק, והתקנות, בהתאמה), שעניינן החלת חובת עריכת מכרז על עסקאות של תאגידים מקומיים המצויים

בבעלות, או בשליטה של הרשויות המקומיות, בהתאם להוראות חוק חובת מכרזים, התשנ"ב-1992 (להלן: החוק, או חוק חובת מכרזים).

כשים לב לכך שהעתירה נסובה על הימנעותם המתמשכת של הגורמים השונים לפעול בהתאם לסמכות החובה שהוטלה עליהם ולהביא להתקנת התקנות האמורות, נתאר להלן את הרקע הרלבנטי, וכן את תולדותיהם ותהפוכותיהם של הניסיונות הרבים להביא להתקנתן של התקנות, כמו גם את ניסיונותיה של העותרת 1, לאורך העשור האחרון, לעורר את המשיב 1 לפעולה.

על חובת מכרזים של תאגידים מקומיים

2. בתאריך 12.11.2002, כעשור לאחר חקיקת חוק חובת מכרזים, קיבלה הכנסת את התיקון לחוק, במסגרתו הוחלה עקרונית חובת עריכת מכרז אף על "תאגידים מקומיים", דהיינו על תאגידים המוחזקים בבעלות של רשות מקומית אחת לפחות, בשיתוף עם רשויות מקומיות אחרות, או תאגיד מקומי אחר, או המדינה (להלן: תאגידים מקומיים). ראו הגדרת: "תאגיד מקומי" בסעיף 1 לתיקון החוק הקובע כדלקמן:

"תאגיד מקומי" – תאגיד אשר לפחות מחצית ההון או לפחות מחצית כוח ההצבעה בו מוחזקים, במישרין או בעקיפין, בידי רשות מקומית או בידי תאגיד מקומי אחר, או שיש לרשות מקומית או לתאגיד מקומי אחר, במישרין או בעקיפין, זכות למנות לפחות מחצית ממספר הדירקטורים בו או את המנהל הכללי שלו, והכל כשהחזקה או זכות המינוי כאמור הם של הרשות המקומית, לבדה או יחד עם אחד או יותר מאלה: (1) רשות מקומית אחרת, אחת או יותר; (2) המדינה; (3) תאגיד מקומי אחר, אחד או יותר".

במסגרת התיקון לחוק הוספו תאגידים מקומיים לסעיף 2(א) לחוק חובת מכרזים, המטיל חובת עריכת מכרז על שורה של גופי מינהל, ומורה בזו הלשון:

"המדינה, כל תאגיד ממשלתי, תאגיד מקומי, מועצה דתית, קופת חולים ומוסד להשכלה גבוהה לא יתקשרו בחוזה לביצוע עיסקה בטובין או במקרקעין, או לביצוע עבודה, או לרכישת שירותים, אלא על-פי מכרז פומבי הנותן לכל אדם הזדמנות שווה להשתתף בו" (ההדגשה הוספה – ח"מ).

עוד נקבע כי התקנת תקנות לעניין פטורים שונים ממכרז, העדפות מותרות, ודרכי עריכת מכרז סגור בכל הנוגע לתאגידים מקומיים, תיעשה על-ידי המשיב 1, שר הפנים, בהתייעצות עם שר האוצר, הוא המשיב 2, ובאישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת (להלן: הוועדה), בראשה עומד המשיב 4 (ראו בסעיף 5(ב) לחוק).

3. סעיף 5 לתיקון לחוק קבע כי תנאי לתחולתו של התיקון לחוק, הוא בהתקנת התקנות על-ידי המשיב 1, כך שהתיקון לחוק יחול בחלוף 30 ימים ממועד כניסתו לתוקף של התקנות.

משמעות הדבר היא, כי כל עוד לא נתקנו התקנות ונכנסו לתוקף – לא חלה חובה סטטוטורית על התאגידים המקומיים לערוך מכרז, על כל המשתמע מכך.

דומה כי המחוקק עצמו היה ער לכך שאי-התקנת התקנות עלולה להביא להפקעת כוחו של התיקון לחוק, ולפיכך קבע מסגרת זמנים ברורה להתקנת התקנות על-ידי המשיב 1. כך, סעיף 4 לתיקון לחוק, מורה כי תקנות לגבי עסקאות של תאגיד מקומי, יותקנו בתוך 90 ימים מיום פרסומו של התיקון לחוק.

4. דא עקא, התקנות לא נתקנו עד הנה בידי המשיבים – וממילא התיקון לחוק לא נכנס לתוקפו, וחובת עריכת המכרזים הסטטוטורית לא חלה על תאגידים מקומיים. יחד עם זאת, יש לציין כי על-פי הנחיות משרד הפנים, בהעדרו של חוק ותקנות בנוגע לתאגידים מקומיים, חלים על תאגידים אלה דיני המכרזים החלים על הרשויות המקומיות "בשינויים המחויבים" (ראו: חוזר מנכ"ל משרד הפנים 2/2011) (להלן: הנחיות מנכ"ל משרד הפנים)).

5. על חשיבותו של התיקון לחוק, עמדה כל אחת מהעותרות, כמפורט להלן:

העותרת 1 הדגישה את חשיבותה של החלת חובת עריכת מכרזים על עסקאות של תאגידים מקומיים, כתיקון לפירצה שהייתה קיימת בחוק – פירצה שאיפשרה לרשויות המקומיות לעקוף את חובת עריכת המכרז המוטלת עליהן, באמצעות שימוש בתאגידים המקומיים שבבעלותן – לביצוע התקשרויות שונות ללא מכרז. לצד האמור, טענה העותרת 1 כי אי-קיום התקנות נובע מאינטרסים של גורמים שונים הפועלים בשטח, ואינם מעוניינים, וסיבותיהם עמם, בקיום מצוות המחוקק.

העותרת 2, שצורפה כעותרת לאחר הגשת העתירה, הביאה דוגמאות מעולם המעשה – כיצד אי-עריכת מכרזים מביאה לדחיקת רגליהם של מתמודדים פוטנציאליים, רובם עסקים קטנים ובינוניים, ומונעת בכך תחרות אפקטיבית בשוק בו פועלים העסקים שהיא מייצגת, ואף מהווה חסם להגברת התחרות והיעילות ובכך גורמת לפגיעה באינטרס הציבורי הרחב.

מעבר לכך, העותרות טענו כי התיקון לחוק עשוי להגשים את התכליות החשובות של חלוקת משאבים שוויונית יותר, הגברת השקיפות מצד המינהל, מניעת שחיתויות וטיוב השירות, אותו אמור להעניק המינהל הציבורי לאזרח. בהקשר הנ"ל טענו העותרות עוד כי אי הפעלת סמכות החובה להתקנת התקנות על-ידי המשיב 1, מביאה לפגיעה חמורה בשלטון החוק, שכן מדובר בכיטול תוקפו של דבר חקיקה מפורש, וזאת במשך תקופה ממושכת מאוד (כ-18 שנים).

נעמוד איפוא עתה בקצרה על הכרוניקה שהביאה לכך כי התקנות לא הותקנו עד

הנה.

השתלשלות העניינים בעתירה ב-בג"ץ 6603/11 ובעתירה שלפנינו

6. בתחילת שנת 2003 הגיש משרד הפנים טיוטת תקנות הנוגעות לחובת מכרזים בתאגידיים מקומיים וברשויות מקומיות למשרדי הממשלה ולגופים נוספים – לעיונם ולקבלת הערותיהם. הליך ההתייעצות הנ"ל ארך כשנתיים, הרבה מעבר למסגרת הזמנים שקצב המחוקק. בהמשך, בדצמבר 2004 הועברה טיוטה ראשונה של התקנות למחלקת חקיקת משנה במשרד המשפטים, אשר לאחר תהליך שארך גם הוא כשלוש וחצי שנים, אישרה את נוסחן – ביוני 2008. התקנות הועברו איפוא שוב, להיוועצות עם שר האוצר, אך בעקבות חילופי השלטון באותה עת, הליך זה לא הושלם.

בהערה מוסגרת יצוין, כי במהלך תקופה זו התריע כב' מבקר המדינה בפני משרדו של המשיב 1 על הצורך בהחשת התקנת התקנות כנדרש (ראו: מבקר המדינה דו"חות על הביקורת בשלטון המקומי, 407 (2005); מבקר המדינה דו"ח שנתי 61 לשנת 2010 ולחשבונות כספיים לשנת 2009, 1554-1555 (2011)).

7. בשנת 2011 פנתה העותרת 1 למשרד הפנים, בדרישה "כי יפעל ללא דיחוי לקיום דבר המחוקק, ובמילים אחרות – יתקין את התקנות הנדרשות לצורך כניסתו של החוק לתוקף". פניה זו נענתה ע"י הלשכה המשפטית במשרד הפנים, בין השאר, כך:

"סוגיית אופן החלת חובת המכרזים על תאגידיים עירוניים היא סוגייה מורכבת, ודורשת בחינת ההשלכות השונות של אופן החלת חובת המכרזים, בשים לב למאפיינים הייחודיים של התאגידיים העירוניים ולאור ההסדר החקיקתי השונה שצפוי לחול על הרשויות המקומיות ועל התאגידיים שבשליטתן".

8. בחלוף מספר חודשים נוספים, ולאחר שלא חלה התקדמות כלשהי בהתקנת התקנות, הגישה העותרת 1 עתירה למתן צו על תנאי לבית משפט זה, המורה למשיבים 1-2 להשיב מדוע לא יפעלו להתקנת התקנות, השלמת תהליך ההיוועצות, והגשתן לאישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת (בג"ץ 6603/11) (להלן: העתירה הראשונה).

9. העתירה הנ"ל לא הביאה לשינוי המיוחל.

בתחילה, אמנם, ניכרו סימנים מעודדים להתקדמות מצד המשיבים. בתגובה המקדמית לעתירה הראשונה, הצהירו המשיבים 1-2 בין היתר, כי על אף ש"סוגיית אופן החלת חובת המכרזים על תאגידים עירוניים היא סוגייה מורכבת [...] לאחרונה, ועוד בטרם הגשת העתירה, הושלם הליך גיבוש הנוסח וקיום ההיוועצות הנוסח הועבר לוועדה".

אותות נוספים להתקדמות ניתנו בהמשך, כאשר חרף הסתייגותם של גורמים וגופים שונים בשלטון המקומי מנוסח התקנות שהונח על שולחן ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת (דבר שהביא בתחילה למשיכתן של התקנות, לבקשת שר הפנים דאז, ובהסכמת יושב-ראש הוועדה) – הובאו לבסוף התקנות לדיון בפני הוועדה (ראו: הודעות מעדכנות בעתירה הראשונה מטעם המשיבים 1-2 מהתאריכים: 08.02.2012, 31.12.2012). בהתאם לכך, הורה המותב שדן בעתירה הראשונה בתאריך 03.01.2013 על מחיקת העתירה, בהסכמת העותרת 1 וללא צו להוצאות, ותוך הבעת תקווה כי: "תהליך התקנת התקנות לא יימשך יתר על המידה".

10. בהמשך, בפרשת בג"ץ 7141/12 אבני, הרצוג שועלי, אלגז את גורביץ ושות' בע"מ נ' יפה נוף תחבורה (07.10.2010), הביע בית משפט זה, שוב, את התקווה כי המשיב 1 יפעל להתקנת התקנות, בהתבטאו כדלקמן:

"בטרם חתימה נציין בצער, כי חוק חובת המכרזים (תיקון מס' 14) תשס"ג-2002, שקבע חובת המכרזים לתאגיד מקומי, אך טעון תקנות אשר אמורות היו להיתקן תוך תשעים יום מפרסומו ב-20.11.02 – לא מומש עד היום. החוק שוכב למעצבה ונמסר כי תקנות מצויות על האבניים בועדה בכנסת. יש לקוות כי, בשינוי-מה ממאמר המקרא, בטרם יבואו בנים עד משבר יהא כוח ללידה".

11. לאחר מתן פסק הדין בעתירה הראשונה – דנה אמנם הוועדה בנוסח התקנות, אך אישרה אותו בכפוף ל"מספר שינויים מהותיים מהנוסח שהוצע על-ידי שר הפנים".

בעקבות זאת, פנתה המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (ייעוץ), על דעת היועץ המשפטי לממשלה – לשר הפנים, ועמדה על הקשיים המשפטיים שבנוסח שאושר בוועדה. טענתה היתה, כי המשמעות המצטברת של השינויים שהוכנסו בנוסח התקנות הביאו ל"סטייה במידה רבה מקיום חובת המכרז הפומבי", ובהתאם לכך, כך סברה המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, אין לחתום על הנוסח שהועבר מאת הוועדה, טרם שיאושר נוסח מתוקן. עמדה זו אומצה על-ידי שר הפנים, ולפיכך התקנות לא אושרו ולא נחתמו על-ידו.

12. בשנת 2015, עסק כב' מבקר המדינה, שוב, בביקורת על המשיב 1 באי-התקנת התקנות, ובפגיעה הנגרמת מכך באינטרס הציבורי, וקבע כדלקמן:

"הטיפול המתמשך בהתקנת תקנות אלה, אשר חרג במידה ניכרת מלוח הזמנים שנקבע בחוק, מקשה להחיל על התאגידים העירוניים את מלוא הנורמות הכלולות בחוק חובת מכרזים, המחייבות להתקשר בחוזה לביצוע עסקה או עבודה רק באמצעות מכרז פומבי. מטרת תקנות אלה היא שמירה על טוהר מידות, על שוויון הזדמנויות, על תחרות הוגנת ועל יתרון כלכלי לעורך המכרז. כל אלה נפגעים מאי-התקנת התקנות. בנסיבות האמורות שוררת עמימות בנוגע להסדרים המדויקים החלים על תאגידים אלה ודבר המחוקק אינו נאכף ואינו מיושם. לדעת משרד מבקר המדינה, על משרד הפנים לפעול בדחיפות כדי להביא ליישומן המהיר של הוראות הדין שנקבעו בחוק חובת המכרזים ולהתקנת תקנות כנדרש וכמובטח" (מבקר המדינה דו"ח שנתי 65g – הטיפול בתהליכי חקיקת משנה במערכת הממשלתית, 139 (2015)).

13. בשים לב להתפתחויות הנ"ל – העותרת פנתה מספר פעמים במהלך השנים: 2014-2015 לגורמים שונים במשרד הפנים ובוועדה, בניסיון לקבל פריטים בנוגע להתקדמות הטיפול בנושא על-ידי המשיב 1, אולם פניות אלה לא הניבו כל תוצאות ואף לא תשובות ברורות בנוגע ללוחות הזמנים שנקבעו לטיפול בנושא.

14. נוכח האמור לעיל, העותרת 1 הגישה בשנית עתירה לבית משפט זה, וזוהי העתירה שלפנינו (העותרת 2 הצטרפה לעתירה מאוחר יותר, כאמור בפסקה 5 שלעיל).

תמצית טענות הצדדים בעתירה

15. במסגרת העתירה התבקש צו על תנאי, המופנה (בעיקר) כלפי המשיבים 1-2 ומורה להם לפעול להנחת התקנות על שולחן הוועדה. לטענת העותרת 1 (שאליה הצטרפה כאמור העותרת 2) – אי-התקנת התקנות על-ידי המשיב 1, שהיא בגדר סמכות חובה, הופכת את דבר המחוקק לפלסטר, ומביאה לפגיעה באינטרסים החיוניים העומדים בבסיס

דיני המכרזים. עוד טענו העותרות כי הנחיות מנכ"ל משרד הפנים מורות אמנם כי על תאגידיים מקומיים חלה חובת עריכת מכרז, אך תוקפן הנורמטיבי של ההנחיות נחות מזה של תקנות בנות פועל תחיקתי, והן אף אינן גורמות לכניסתו של התיקון לחוק לתוקף. יתר על כן, לטענת העותרות, התאגידיים המקומיים עושים דין לעצמם וסוטים מההנחיות.

16. המשיבים 1-2, בתגובה מקדמית מטעמם, טענו כי אין לזקוף לחובתם את האחריות לשינויים שהוכנסו בנוסח התקנות על-ידי הוועדה, שהם אלה שהביאו, בסופו של יום, לחזרה ל"נקודת ההתחלה" ולבחינה מחודשת של ההסדרים הקבועים בתקנות בכללותם. לגופם של דברים ייאמר כי המשיבים 1-2 אינם כופרים בסמכות החובה המוטלת עליהם, ובהקשר לכך פירטו ניסיונות שנעשו על ידם החל משנת 2014 להביא להתקנת התקנות. בהקשר לכך תואר כיצד "צוות מקצועי בין-משרדי", שפעל בין השנים 2014-2015 סיים את עבודתו, "לאחר שהתברר כי לא ניתן להתגבר על רוב נקודות המחלוקת שבין גורמי המקצוע בממשלה, לביין נציגי השלטון המקומיים". בהקשר זה, כך נטען, הושגו הסכמות עם נציגי השלטון המקומי ואיגוד התאגידיים העירוניים, אולם בשלב כלשהו חזרו בהם האחרונים, לגירסת המשיבים, מההסכמות. בהמשך, כך נטען, המשיך לפעול משרד הפנים בניסיון לגבש נוסח מוצע לתקנות, וכאשר גם הליך זה לא נשא פרי, הנחה שר הפנים על ביצוע "עבודת מטה כוללת שתבחן את מדיניות משרד הפנים ביחס לכלל היבטי הפעילות של התאגידיים המקומיים, ובמסגרת זו ייבחנו מחדש תקנות חובת המכרזים שיחולו על התאגידיים המקומיים".

תיאור של התפתחויות נוספות

17. בהמשך למתואר ולאחר שקיימנו דיון בעתירה למתן צו על תנאי, המשיבים עדכנו, בתאריך 07.03.2018, כי נשכרה חברת ייעוץ מטעם משרד הפנים, אשר הציגה את המלצותיה בכל הנוגע לאסדרת דיני המכרזים בתחום התאגידיים המקומיים.

18. בעקבות הדברים האלה הוצאנו בתאריך 23.04.2018, צו על תנאי, המופנה למשיבים, ומורה למשיב 1:

"להתייצב וליתן טעם מדוע לא יתקין תקנות בהתייעצות עם המשיב 2 לפי הוראות סעיף 4 לחוק חובת המכרזים (תיקון מס' 14), התשס"ג-2002 (להלן – החוק), בעניין חובת מכרזים של תאגידיים מקומיים, כמשמעם בחוק".

19. בתשובה לצו על תנאי, עדכנו המשיבים בדבר המלצות חברת הייעוץ הנ"ל, שהוגשו לשר הפנים. כן צוין כי בכוונת מנכ"ל משרד הפנים להעביר את עיקרי ההמלצות להתייחסות גורמי המקצוע הרלבנטיים במשרד, וכן לגורמי השלטון המקומי, לצורך קבלת הערותיהם.

20. דומה כי אין טעם לתאר באריכות את המשך השתלשלות הדברים. די אם נציין, כי לאחר שלא חלה התקדמות ממשית במכלול, הבהיר ההרכב, בהחלטה נוספת שהתקבלה עם תום הדיון בהתנגדות לצו על תנאי מתאריך 13.05.2019 כך:

"לאחר שהוצא צו על-תנאי (בעקבות שנים של עיכובים בהוצאות התקנות, נשוא העתירה, ודחיות רבות) היה ולא יחול שינוי במצב הדברים – נשקול להפוך את הצו-על-תנאי למוחלט, אף ללא צורך בקיום דיון נוסף במכלול" (הבהרה זו נשנתה בהחלטת ההרכב מתאריך 16.02.2020, וכן בהחלטתי מתאריך 08.06.2020).

עוד נציין, כי במהלך התקופה הנ"ל הוגשו מספר הודעות עדכון מטעם המשיבים 2-1, הנזכרות בכותרת, בהן הובע הקושי לקדם את הליך התקנת התקנות במהלך ממשלת המעבר שכינה תקופה ממושכת, וכן צוין כי התקנות עוסקות בהיבטי קביעת מדיניות בנושאים משמעותיים הנוגעים למהותם של התאגידים המקומיים ולמשקים שבינם לבין הרשויות המקומיות.

21. השורה התחתונה, נכון למועד זה, כפי שעולה מהודעות העדכון הנזכרות בכותרת, האחרונה שבהן מתאריך 10.05.2021 (למעלה משלוש שנים לאחר הוצאת הצו על תנאי), היא כי עד הנה – לא חלה התקדמות במכלול.

כך, למשל, בהודעת העדכון מטעם המשיבים מתאריך 04.08.2020, ציין משרד הפנים כי: "תידרש עוד עבודה ממושכת על מנת לאפשר קבלת הכרעות והגעה לנוסח תקנות אשר ייתן מענה כולל למכלול הסוגיות שבמחלוקת". עוד יש להזכיר, כי במסגרת התייחסותו הנ"ל של משרד הפנים – לא ננקב צפי קונקרטי להשלמת ההליכים ולהנחת טיוטת התקנות על שולחן הוועדה. בשים לב להחלטת ההרכב מתאריך 13.05.2019, שהובאה גם לידיעת היועץ המשפטי לממשלה, צוין בהודעה המעדכנת כי הוחלט לקיים דיון בראשות המשיב 1, בהשתתפות כלל הנוגעים בדבר, במהלך חודש אוגוסט 2020. ישיבה כאמור אכן התקיימה בתאריך 23.08.2020 ובעקבותיה שלח שר הפנים בתאריך 08.09.2020 מכתב ליועץ המשפטי לממשלה, העוסק בסוגיה. במסגרת מכתב זה, שנכלל בהודעת העדכון מתאריך 14.09.2020, הבהיר שר הפנים כי: "בשים לב להתמודדות הממשלה, משרד הפנים והרשויות המקומיות עם האתגרים הנובעים מהתפשטות נגיף הקורונה, והקשיים

ביכולת להאיץ ולקיים את הדיונים הנדרשים בין כלל הגורמים הנוגעים בעניין, אני מעריך כי אף ככל שמשרדנו יעשה את המירב כדי להאיץ ולקדם את הנושא, עדיין תהליך זה שכאמור דורש שיתוף פעולה עם מספר גורמים נוספים, יימשך וידרוש חודשים ספורים נוספים".

תגובה זו הביאה את העותרת 2 להגיש בתאריך 15.09.2020 בקשה להפיכת הצו על תנאי למוחלט, וזאת עקב פרק הזמן הנכבד והממושך שחלף למן החלת החובה על המשיבים לפעול להתקנת התקנות.

22. במסגרת הודעת העדכון האחרונה הנזכרת בכותרת (מתאריך 10.05.2021) – המשיבים 1-2 שבו וטענו כי לנוכח העובדה כי הממשלה המכהנת (באותה עת) היא ממשלת מעבר, שאינה זוכה לאמון הכנסת, לא ניתן היה לקדם את תהליך התקנת התקנות.

23. בתגובתה מתאריך 14.06.2021 להודעה המעדכנת הנ"ל – העותרת 2 חזרה ופנתה בבקשה להפיכת הצו על תנאי למוחלט, בהדגישה את משך הזמן שחלף מן המועד שנקבע בחוק להתקנת התקנות – יותר מ-18 שנים.

טענות הצדדים בעניין חלוקת האחריות להתקנת התקנות

24. לצד האמור לעיל, יש לציין כי המשיבים 3-4 טענו בתגובה מקדמית מטעמם, כי מכיוון שהעתירה מכוונת למעשה כלפי המשיבים 1-2 בלבד, אין הם רואים מקום להגיב לגופן של הטענות המועלות בעתירה, וכי בהיעדר יריבות יש למחוק אותם כמשיבים לה. דברים דומים נשמעו מפי בא-כוח המשיבים 1-2, אשר ציין בדיון מתאריך 13.05.2019 כי: "מבחינתנו העתירה הזו תמצה את עצמה ותתייתר עם הנחת נוסח התקנות על שולחן הועדה של הכנסת".

דברים אלה הביאו את העותרות להגיש בתאריך 15.07.2019 בקשה לתיקון העתירה בדרך של תיקון הסעד המבוקש. במסגרת הבקשה, העותרות ביקשו לנסח את הצו על תנאי שהתבקש בעתירה, כך:

"למשיב 1 – מדוע לא יתקין תקנות כפי שמורה אותו סעיף 4 לחוק חובת מכרזים (תיקון מס' 14), התשס"ג-2002, בעניין חובת המכרזים של תאגידים מקומיים, יגיש אותן לאישור ועדת חוקה, חוק ומשפט של הכנסת ללא דיחוי נוסף ותוך פרק זמן קצוב, וישלים את מלאכת התקנת

התקנות באמצעות חתימתו על הנוסח שתאשר ועדת החוקה,
 חוק ומשפט של הכנסת" (ההדגשות הוספו והן משקפות
 את התיקון שהתבקש – ח"מ).

25. בהחלטה מתאריך 12.11.2019, קבעתי כי איני רואה בעת ההיא מקום, לאפשר לעותרות לתקן את הסעד המבוקש בעתירה, וכי המחלוקת בעניין מעמדם של שאר המשיבים תתברר לאחר שתונח טיוטת התקנות שניסוחן התבקש במסגרת העתירה, על שולחן הוועדה.

דיון והכרעה

26. לאחר עיון בעתירה על נספחיה, וכן בעתירה הראשונה, על נספחיה ובתגובות המשיבים, ובעקבות שמיעת טענות באי-כוח הצדדים בדיונים שנשמעו בעתירה, לפני ואחרי הוצאת הצו על תנאי וכן לאחר קריאה של כל ההודעות המעדכנות – הנני סבור כי בנסיבות העניין יש להורות על מתן צו מוחלט, שיביא להסדרה של חובת עריכת מכרזים בתאגידים המקומיים על דרך של תקנות. טעמי לתוצאה יובאו בקצרה להלן.

27. הכרוניקה המתוארת לעיל מגוללת פרשה עגומה של אי-הפעלת סמכות חובה, העולה כדי פגיעה מתמשכת בשלטון החוק, שיש לשים לה סוף פסוק ברור וקצוב בזמן. המחוקק איננו עוסק בכתיבה למגירה, וברי כי חוק שנחקק בכנסת – צריך שיינתן לו תוקף והוא יופעל על-ידי שרי הממשלה והגורמים שעליהם הוטלה המטלה ליישמו – במהירות הראויה (ראו: בג"ץ 7974/04 פלוני נ' שר הבריאות (23.07.2006); בג"ץ 6972/07 ע"ד עקיבא לקסר נ' שר האוצר, בפיסקה 27 (22.03.2009)).

בנסיבות העניין שלפנינו, המשיבים לא הראו צידוק מניח את הדעת לכך שהתיקון לחוק – שנחקק לפני שנים רבות – יוותר כאבן שאין לה הופכין, תוך פגיעה באינטרס הציבורי, בשוויון ההזדמנויות המתקבל במכרז, בתקינות הפעולה של המינהל ובתועלות הכלכליות שכל אלה עשויים להניב לרשות המקומית, לתאגיד המקומי, למבקשים להתקשר עמהם ולציבור בכללותו.

ואמנם, כל אלה (התכליות והטעמים העומדים בבסיס התיקון לחוק) – נועדו להוות בבחינת חיזוק לטענותיה הבסיסיות של העותרת 1 בדבר השתמטות המשיב 1 מחובתו לפעול כמצוות המחוקק, ולהביא להתקנתן של התקנות. ודוק, אין חולק בעתירה שלפנינו, כי המחוקק הטיל פה סמכות חובה על המשיב 1 להציע נוסח של תקנות לאחר היוועצות במשיב 2 כדי להביא (על פי החוק המתקן – בתוך 90 ימים, כאמור) – לצורך התקנתן של התקנות ולהחלת התיקון לחוק. לשון החוק, שלפיה: "שר הפנים, באישור ועדת החוקה,

חוק ומשפט של הכנסת, יקבע בתקנות... – אינה משתמעת לשני פנים, ומלמדת כי אין בידי המשיב 1 הרשות ושיקול הדעת לבחור האם ומתי יותקנו התקנות.

28. ודוק, אף לולא מסגרת הזמנים הקצובה והברורה לקיום הוראות התיקון לחוק, שגזר המחוקק – 90 ימים למן חקיקתו – ניכר כי השיהוי המינהלי בהפעלת סמכותו של המשיב 1 הוא מכביד ביותר בנסיבות ונעדר הצדקה ממשית, ועומד בניגוד למה שמורה סעיף 11 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981 (אף אם לא נקבע זמן קצוב לעשייה):

”הסמכה, או חיוב לעשות דבר, בלי קביעת זמן לעשייתו, משמעם שיש סמכות או חובה לעשותו במהירות הראויה...” (ראו בהקשר זה את דברי חברתי: דפנה ברק-ארז בספרה משפט מינהלי, 218, 407-413 (כרך א', 2010) (להלן: ברק-ארז, משפט מינהלי)).

באופן פרטני, הנחיות היועץ המשפטי לממשלה מורות אף הן כי אין להשהות את ההכנה וההתקנה של תקנות, בייחוד כאשר ”החוק, או חלק מהחוק, אינו ניתן לביצוע כל זמן שלא הותקנו התקנות לביצועו” (ראו: סעיף 7.3 להנחיות היועץ המשפטי לממשלה 2.3100 ”חקיקת משנה: נוהל והנחיות” (01.11.1985)).

29. המשיבים העלו להצדקת הימנעותם מהתקנת התקנות טענות בדבר מורכבות ההסדר העומד על הפרק והבהירו כי מטרת הדחיות היתה להגיע להסכמות עם גורמים שונים מטעם השלטון המקומי. טענה זו, בכל הכבוד, איננה יכולה להצדיק שיהוי מתמשך של קרוב לשני עשורים, שמונע הכפפת מאות תאגידיים ציבוריים, בעלי מחזור שנתי מצטבר של מיליארדי שקלים, האוחזים בסמכויות נרחבות – לכללים סטטוטוריים של מינהל תקין (על פועלם והיקפם של התאגידיים המקומיים בישראל, ראו בדו”ח מבקר המדינה דוחות על הביקורת בשלטון המקומי – דירקטוריום של תאגידיים עירוניים, 12-13 וההפניות שם (2017)). כאמור, חובת ההיוועצות הסטטוטורית של המשיב 1 חלה רק כלפי המשיב 2, שר האוצר. היוועצות וולונטרית מטעם המשיב 1 ביתר גורמי השלטון המקומי והתאגידיים המקומיים היא, כמובן, מבורכת, אך אין לקבל את הטענה כי הסכמתם נדרשת לשם אישור התקנות, ואין בהתנגדותם כדי להצדיק את המשך אי-קיום הליך התקנת התקנות.

30. באשר לטענות בדבר מורכבות ההסדר – גם כאן, אין בטענה זו לבדה כדי להצדיק את העיכוב בהפעלת סמכותו של המשיב 1. עיון במענה שניתן לפניות העותרות במרוצת השנים שלאחר מתן פסק הדין בעתירה הראשונה מגלה כי כל העת נערכים דיונים, עבודות מטה, כינוסים ושיחות, במעורבות הבכירים ביותר במשרדים הרלבנטיים, ואף גורמים וגופי מחקר שמחוצה להם, אך הכל ללא תוצאות, או התקדמות ממשית.

31. פניותיה של העותרת 1 לקבלת לוחות זמנים, או הבהרות באשר למצב הדברים העדכני ופרטים בכל הנוגע להתקדמות הטיפול אף הן לא נענו בתשובה הולמת. קשה, איפוא, לקבל את הטענה כי מורכבות הסוגיה היא שעומדת בבסיס הימנעותו של המשיב 1 מלהתקין את התקנות, וקשה להימלט מן החשש כי הטעם האמיתי לדבר נובע, בין השאר (כפי שטען בהגינותו אף בא-כוח המשיבים 1-2 בדיון שנערך בפנינו בעתירה למתן צו על תנאי): "מערכת לחצים בשדה הפוליטי שבו מתקיים הדיון הציבורי" (ראו: שורה 25 בעמ' 2 לפרוטוקול הדיון מתאריך 15.01.2018).

32. העותרות מאזכרות, ובצדק, את פרשת אופנהימר (בג"ץ 295/65 אופנהימר נ' שר הפנים והבריאות, פ"ד כ(1) 309 (1966) (להלן: פרשת אופנהימר)), ואולם המקרה שלפנינו שונה מהאמור בפרשת אופנהימר, ו**חמור ממנו**, משורה של טעמים:

ראשית, מפני שמשך הזמן שבו נמנע מחוקק המשנה מלהפעיל את סמכות החובה החלה עליו – ארוך ומשמעותי עוד יותר מזה שנדון בפרשה הנ"ל.

שנית, מפני שבמארג הסטטוטורי המונח לפנינו, אין פירושה של אי-התקנת תקנות התפרקות משיקול דעתו של מחוקק המשנה גרידא, אלא אף איון, להלכה ולמעשה, של דברו של המחוקק הראשי. נזכור, כי החלת חובת עריכת המכרז על התאגידים המקומיים הותנתה בהתקנת התקנות על-ידי המשיב 1. משלא נעשה כן, עושה שר הפנים לא רק את סמכותו שלו פלסטר, אלא אף גורם להשחתת מילותיו של המחוקק לריק. הפגיעה הגלומה בשלטון החוק בנסיבות אלה, כך דומני, חמורה יותר (השוו: בג"ץ 372/71 פראניו נ' שר הבריאות, פ"ד כו(1) 812, 809 (1972); בג"ץ 7974/04 פלוני נ' שר הבריאות, פ"ד ס(1) 238, 247 (2005); ברק-ארז, משפט מינהלי, בעמ' 221-227; יצחק זמיר הסמכות המינהלית – המינהל הציבורי 84 (כרך א', מהדורה שנייה מורחבת, 2010); ולאחרונה: בג"ץ 9075/15 המועצה הציבורית למניעת רעש וזיהום אוויר בישראל מלר"ז נ' השרה להגנת הסביבה (24.02.2021) (להלן: עניין מלר"ז)). כזכור, אחת הטענות המרכזיות שנדונו בפרשת אופנהימר נגעה לאפשרות כי אף ללא השלמת מלאכת התקנת התקנות על-ידי השר הממונה – ניתן לפעול מכוח לשונו הכללית של החוק המסמיך (עמדה זו היא שהביאה את השופט (כתוארו אז) ח' כהן, בדעת מיעוט, להורות על דחיית העתירה). בעניין דנן סוגיה זו כלל אינה מתעוררת, שכן **תוקף** הוראות התיקון לחוק מותנה בהתקנת התקנות.

זאת ועוד – אחרת. חזקה על המחוקק כי לא השחית מילותיו לריק, וכאשר גדר את התקופה שבה על המשיב 1 להתקין את התקנות ל-90 ימים בלבד – יש להניח כי עשה זאת ביודעו כי מלאכת התקנת התקנות איננה כה מורכבת, כפי שנטען. יתירה מכך, כריכת תוקפו של התיקון לחוק בהשלמת הליך התקנת התקנות על-ידי השר, כפי שנעשה בעניין דנן, מלמדת אף היא כי המחוקק סבר שאיננו מטיל על המשיב 1 משימה בלתי אפשרית, אלא כי התקנת התקנות היא בבחינת "גמר המלאכה", ותחילת הזמן נועדה לזרז את המשיב 1 להתקין את התקנות, שאחרת ימצא כי אף התיקון לחוק נעדר תוקף.

33. עוד יובהר, כי אין בקיומן של הנחיות מנכ"ל משרד הפנים, המחילות את חובת המכרזים החלה על רשויות מקומיות – על תאגידיים מקומיים, כדי לשכך פה את חומרת הפגם. הנימוקים לכך רבים:

ראשית, לנוכח השלב הנמוך בסולם הנורמות בו מצויות הנחיות מינהליות, לעומת תקנות בנות-פועל תחיקתי, והאפשרות הקיימת בדין לסטות מהנחיות אלו.

שנית, הכלליות הרבה בה מנוסחות הנחיות מנכ"ל משרד הפנים, תוך הותרת פתח להחילן "בשינויים המחוייבים", מעוררת חשש – שהעותרות אף ביססו אותו בראיות – למחויבות רופפת של תאגידיים מקומיים לדיני המכרזים ולסדרי מינהל תקינים, מה שפותח פתח לאי-שוויון, ואף איננו מקנה ביטחון וודאות לכפופים להם, או למתקשרים עמם.

שלישית, ראויים הם התאגידיים המקומיים כי ייקבעו להם במישרין כללים ונורמות המותאמים למידותיהם ולצרכיהם, כמצוות המחוקק, ולא על דרך של תחולה בהפניה.

רביעית, ההנחיות שימשו עד כה כאמתלה לדחיית כניסת התיקון לחוק לתוקף, שכן הן התיימרו לבוא כביכול חלף התקנות.

זאת ועוד – למעשה, אף המשיבים אינם מכחישים כי קיים פער בין תקנות חובת מכרזים, לבין חקיקת המשנה המיושנת החלה על רשויות מקומיות, ומכוח הנחיות מנכ"ל משרד הפנים – אף על תאגידיים מקומיים (וראו בעניין זה גם את דברי עו"ד נתי בביוף, סגן בכיר ליועץ המשפטי במשרד הפנים, בישיבת הוועדה מתאריך 01.12.2015, בעמ' 6-5).

כך או כך, אין בקיומן, או היעדרן של הנחיות מנכ"ל משרד הפנים כדי לגרוע, או להוסיף מסמכות החובה הסטטוטורית של המשיב 1 להביא להתקנת התקנות.

34. יצוין, כי העתירה שלפנינו כוונה בתחילה כלפי המשיבים 1-2, שעליהם מוטלת עיקר המלאכה בכל הנוגע להליך התקנת התקנות. בהתאם לכך הוצא הצו על תנאי, המופנה למשיבים הנ"ל ומורה למשיב 1 לפעול להשלמת המחויבות הסטטוטורית. יחד עם זאת, החוק דורש כאמור אף את אישורה של הוועדה כתנאי לתחולתן של התקנות, וברי כי לא יועילו חכמים בתקנתם, אם נוסח התקנות שיגובש על-ידי המשיב 1 (בהתייעצות עם שר האוצר), לא יאושר לבסוף על-ידי הוועדה, ולפיכך אין די בהשלמת הליך הכנת נוסח התקנות, כאשר אלה תנוסחנה, מבלי שהן תאושרנה בידי הוועדה. כאן המקום להזכיר, כי ההתקדמות שחלה בעתירה הראשונה, נבלמה לאחר שהוועדה אישרה את התקנות בהינתן שינויים מהותיים בנוסחם, אשר המְשָׁנָה ליועץ המשפטי לממשלה (ייעוץ), סברה כי הם מעוררים קשיים משפטיים ניכרים.

35. החשש מפני האפשרות כי רשויות השלטון יעבירו את "תפוח האדמה הלוהט" האמור זו אל זו כאמתלה לאי-מילוי חובתן, שהיא בסופו של יום – התקנת התקנות עד לפרסומן ברשומות, קנה לו אחיזה מסוימת במסגרת התנהלותם של המשיבים, בנסיבות העניין דנן. בהקשר לכך, לא נעלמו מעיני דבריו של בית המשפט במקרים אחרים, שם נקבע כי חובתו של מתקין התקנות מתייגרת כאשר טיוטת נוסח התקנות מונחת על שולחן ועדת הכנסת הרלבנטית (ראו: בג"ץ 3993/12 תנו לחיות לחיות נ' שר החקלאות ופיתוח הכפר (27.04.2012)). מכאן שלעמדת, בנסיבות הייחודיות בהן עסקינן, אין להסתפק בהנחת טיוטת התקנות על שולחן הוועדה כדי לפטור את המשיב 1 מחובת התקנת התקנות, ואולם טענות כל הצדדים הרלבנטיים שמורות להם בעניין זה, ככל שיתעורר בכך צורך בעתיד, והנני תקווה שלא כך יהיה.

הסעד

36. הנה כי כן, בחלוף למעלה מ-ח"י שנים למן הטלת סמכות החובה על המשיב 1, ובהיעדר טעם מניח את הדעת לעיכוב מתמשך זה – נדרש סעד אופרטיבי, לבל תהפוכנה הוראות החוק בנושא שלפנינו לאות מתה.

37. אשר על כן – אני מציע כי נורה על הפיכת הצו על תנאי שהוצא בתיק – למוחלט, כך שעל המשיב 1 (שר הפנים) להפעיל את סמכותו הקבועה בסעיף 4 לחוק חובת מכרזים (תיקון מס' 14), התשמ"ג-2002, ולהציע, בהתייעצות עם המשיב 2 (שר האוצר), תקנות בעניין חובת מכרזים של תאגידים מקומיים, וזאת בתוך 90 ימים ממועד פסק דין זה. המדובר בפרק זמן נכבד, בשים לב לכך שהמחוקק עצמו צפה לפני שנים כי ניתן להתקין את התקנות בתוך 90 ימים בלבד.

38. יש לקוות כי התוצאה אליה הגענו במסגרת עתירה זו, תובא לתשומת ליבם של יתר הגורמים המוסמכים על-פי חוק להתקין תקנות חובה, אשר טרם השלימו את מלאכתם (על מימדיה של תופעה זו ניתן ללמוד מהחלטת ממשלה 2588 בדבר צמצום מספרן של תקנות חובה שטרם הותקנו, והנספחים לה (02.04.2017)). ראוי כי גורמים אלה אף יתנו ליבם לדברינו הנוגעים לאי-תחליפיות הפרקטיקה של קביעת הנחיות מינהל, חלף התקנת תקנות (בעניין זה ראו: עניין מלר"ז, בפסקה 43).

39. עותק מפסק דין זה יועבר לעיונם של היועץ המשפטי לממשלה והיועצת המשפטית לכנסת, וחזקה עליהם כי יסייעו ויעקבו אחר הליך התקנת התקנות והשלמתו, כמתחייב על-פי הוראות החוק.

40. בשים לב לנסיבות הייחודיות שעליהן נסוב הליך זה, כמו גם לתרומה המשמעותית והנכבדת שתרמה העותרת 1 לקידום הנושא עם הגשת עתירה זו והעתירה הראשונה – אני מציע עוד כי המשיב 1 יישא בהוצאות העותרת 1 בסך של 40,000 ש"ח וכי המשיב 1 אף יישא בהוצאות העותרת 2 בסך של 20,000 ש"ח, זאת לנוכח הערך המוסף שתרמה עותרת זו לדיון, בכל הנוגע לבעיות המתעוררות בפועל מאי-התקנת התקנות.

המשנה לנשיאה (בדימ')

השופט ע' פוגלמן:

אני מסכים לחוות דעתו המנומקת של חברי, המשנה לנשיאה (בדימ') ח' מלצר.

יש להצטער על כך שנדרש סעד שיפוטי אופרטיבי כדי למלא אחר הוראת המחוקק הראשי בנושא מבני שיש לו הקרנה ישירה על היבטים של שוויון הזדמנויות, טוהר מידות ומינהל תקין. ברי כי ההסברים השונים שבפי המשיבים אינם בבחינת מענה לעיכוב של למעלה מ-18 שנים, והצו המוחלט שניתן על ידינו מתחייב מעקרונות פרשנות בסיסיים ומהוראות המשפט המינהלי.

יש לקוות שהליך חקיקת המשנה יבוא לידי השלמה במהירות הראויה, לאחר שהצעת התקנות תונח על שולחנה של ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, וכי בקביעת סדרי הדיון תינתן הדעת גם לפרק הזמן שחלף מאז תיקון החקיקה הראשית.

טענות הצדדים שמורות להם, אם הליך חקיקת המשנה לא יושלם כסדרו.

ש ו פ ט

השופטת ד' ברק-ארז:

1. בשנת 2002 נחקק תיקון לחוק חובת המכרזים, התשנ"ב-1992 (להלן: חוק חובת המכרזים) המחייב את שר הפנים להתקין תקנות שעניינן החלתה של חובת המכרז הסטטוטורית על עסקאות של תאגידים מקומיים המצויים בבעלות או שליטה של רשויות מקומיות. עד כה, הגם שחלפו כמעט שני עשורים, תקנות אלה לא באו לעולם. הייתכן? חברי המשנה לנשיאה (בדימ') ח' מלצר משיב על שאלה זו בשלילה, וחברי השופט ע' פוגלמן מסכים עמו. זוהי אף דעתי.

2. עיקרי הדברים פורטו בפסק דינו של המשנה לנשיאה (בדימ') ואין בדעתי לחזור עליהם. עם זאת, אני מבקשת להדגיש את חומרתו של העיכוב המתמשך בהליך התקנת התקנות הגורר עמו חסרונות רבים. כידוע, חוק חובת המכרזים נועד לקדם את השוויון בהליכי ההתקשרות של רשויות המינהל, כמו גם את הבהירות והשקיפות בסדרי ההתקשרות שלהן. תאגידים בבעלותן של רשויות מקומיות נפלו באופן מסורתי "בין הכיסאות" מאחר שתקנות העיריות (מכרזים), התשמ"ז-1987 אינן חלות עליהם במישרין, ואף חוק חובת המכרזים אינו חל עליהם. משמעות הדברים אינה חלל נורמטיבי מלא, אך הבהירות המשפטית בתחום זה לוקה בחסר. אין מדובר בקושי במישור של הדין המהותי בלבד, אלא גם בקושי דיוני. זאת, מאחר שסמכותו של בית המשפט לעניינים מינהליים לדון בעתירות בענייני מכרזים מוגבלת רק לאותם עניינים שעליהם חל חוק חובת המכרזים. התוצאה היא שמכרזים של תאגידים מקומיים מוסיפים להיות נדונים בבתי המשפט האזרחיים, ואף זוהי תוצאה שרחוקה מלהיות מיטבית (ראו: דפנה ברק-ארז משפט מינהלי כרך ג – משפט מינהלי כלכלי 51 (2013)). תיקונו של חוק חובת המכרזים בשנת 2002 נועד לתת מענה לקשיים אלה. אי-התקנת התקנות מסכלת את הבשורה שתיקון החוק נועד להביא עמו ומרוקנת אותו מתוכן.

3. המחדל מלהתקין את התקנות ביחס לתחולתו של חוק חובת המכרזים על תאגידים מקומיים זכה להתייחסות פעמים רבות בפסיקתו של בית משפט זה – לרבות בהליכים קונקרטיים, שבהם חלק מן המורכבות שהתעוררה נגעה למחדל זה. היריעה

תקצר מלפרט את הפעמים הרבות שבהן חזרנו והתרענו על קושי זה (ראו למשל: עע"ם 2398/12 ע.מ.ת. ערוצי מדידה ותשתיות נ' החברה הכלכלית שהם, פסקה ה' (4.7.2012); בג"ץ 1001/20 חנו נ' החברה הכלכלית לאילת (חכ"א) בע"מ, פסקאות 8-9 (6.2.2020); עע"ם 3665/20 אור עד מהנדסים (1987) בע"מ נ' עיריית חדרה, פסקה 54 (23.5.2021)).

4. מתן צו שיפוטי המורה על התקנת תקנות הוא סעד שבית המשפט נוטה להימנע מלתתו אלא במקרים חריגים (ראו: דפנה ברק-ארז משפט מינהלי 221-223 (כרך א', 2010)). היעדרות לסעד המבוקש במקרה זה משמעותה תיקון מאוחר של מצב לקוי ביותר, שהתאפיין בליווי שיפוטי מתון וסבלני. כזכור, החובה להתקין את התקנות בנושא נקבעה בחוק עוד בשנת 2002 – כמעט לפני שני עשורים. ההליך שבפנינו תלוי ועומד משנת 2016, למעשה עד בוש.

5. לא נותר לי אלא לצרף את קולי לקריאתם של חבריי כי גורמי הייעוץ המשפטי ילוו את הטיפול בעניין זה – בנסיבות שבהן כל יום שחולף מבלי שהותקנו התקנות מעצים את הפגיעה באינטרס הציבורי.

ש ו פ ט ת

הוחלט כאמור בפסק דינו של המשנה לנשיאה (בדימ') ח' מלצר.

ניתן היום, י"א בתמוז התשפ"א (21.6.2021).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

המשנה לנשיאה (בדימ')